

Ont- moeten

✍ Hermineke Vonk 📷 Kianoosh Gerami /
Onze Lieve Vrouwe Abdij, Oosterhout / iStock

‘Even niet-moeten, maar rust, stilte en daardoor ruimte. Ruimte in het hart en de geest om God te ontmoeten en anderen te ontmoeten’

Wanneer de kloostermuur in zicht komt, roept dat altijd een bepaalde tinteling op. Verwachting, verlangen, dankbaarheid. Ik nader de Onze Lieve Vrouwe Abdij in Oosterhout. Deels een oude, deels een nieuwe, moderne muur, en dan volgt de poort. Inmiddels ben ik al tientallen keren door deze poort naar binnen gereden en te gast geweest bij de Benedictinessen die hier wonen. Ik weet in zekere zin wat me te wachten staat. Zoveel verandert er niet, en toch is het altijd weer verfrissend. >

Kloosters stijgen in populariteit. Enerzijds zijn er weer meer mensen die serieus overwegen om zich te voegen in een (spirituele) leefgemeenschap. Anderzijds is een verblijf als gast een gewaardeerde onderbreking van het dagelijks leven. Bovendien komen er in Nederland steeds meer nieuwe initiatieven voor contemplatie, stilte en retraite. Dit klooster heeft twaalf gastenkamers; in de weekenden zitten deze overvol, en in de weekdays is er soms nog wat ruimte. Het is veelzeggend voor de groeiende interesse in dergelijke retraites.

‘Ont-moeten’ is voor mij persoonlijk het kernwoord voor een kloosterbezoek. Een paar dagen weg uit het leven van ‘moeten’, van verplichtingen en verwachtingen. Even niet-moeten, maar rust, stilte en daardoor ruimte. Ruimte in het hart en de geest om God te ontmoeten

en anderen te ontmoeten. Ruimte voor inspiratie (in Spiritus) en re-creatie (her-schepping door de Creator). Ik zie weer uit naar deze dagen.

Kloosterwelle

Deze week is er ook een groep van acht mensen uit Zeeland te gast. Vanuit het ritme van de Benedictijnse liturgie (zes diensten per dag) denken deze gasten na over een moderne manier van kerk-zijn in Noordwelle, net ten westen van Zierikzee

‘Goede gesprekken beschermen de stilte’

op het eiland Schouwen. Kloosterwelle is een monastieke pioniersplek van de PKN. Dit wekt mijn interesse en ik plan een gesprek met twee mensen van de >

groep: Dinie Eerland-van Vliet en Piter Goodijk. 'Doordat enerzijds de zingevingsvraagstukken groeien en anderzijds de kerkgang terugloopt, kwam het verlangen om op een andere manier invulling te geven aan het schitterende vijftiende-eeuwse kerkgebouw', aldus Piter. Op zondag komt er een kleine groep samen, maar zo'n kerk nodigt uit voor meer. Door de eeuwenoude spiritualiteit van de kloosterwaarden en de eigentijdse vragen van de samenleving te verbinden met het ritme van het eiland, hebben zij een twaalf uur durende dagretraite ontwikkeld. Van oudsher luiden de klokken drie keer per dag: het appél voor de maaltijd én de gebeden hieromheen. Sinds vier jaar luiden deze klokken de gebedstijden van Kloosterwelle in. Op woensdag, bewust als onderbreking in de week, staat het team klaar om gasten te ontvangen. Wekelijks voor meditatief zingen, vesper en gezamenlijke maaltijd en regelmatig voor retraitsedagen. Op dit moment is dat nog ongeveer één keer in de maand, maar wanneer ik het enthousiasme van Piter en Dinie proef, gaat dat vast groeien. Een vast retraiteprogramma van acht uur 's morgens tot acht uur 's avonds met drie vieringen en drie maaltijden, groepsgesprek, stilte, wandeling, reflectie & muziek. De kloosterpsalmen worden gecombineerd met liederen van Taizé en Iona. Daarnaast bieden ze voor groepen programma's op maat. De rustiek van Noordwelle staat in schril contrast met de hectiek van badplaats Renesse, slechts twee kilometer verderop. Dinie verwoordt dat mooi: 'Hier kun je een stukje opademen in een alledaagse setting.'

Ik word van harte uitgenodigd om een retraite mee te maken, 'want', zo zegt Dinie, 'de ervaring is niet in woorden te vangen.'

God ontmoeten

Zuster Hildegard is al jaren de gasten-zuster van de abdij, de enige zuster die de gasten spreekt. Zij is aanwezig bij de ochtendkoffiepauze en biedt dan ruimte voor gesprek. Een inhoudelijk gesprek, want zuster Hildegard houdt niet zo van 'babbelen'. 'Goede gesprekken beschermen de stilte,' zo licht ze toe. Enerzijds beschermt het haar eigen hart, dat gericht is op stilte, maar ook dat van de gasten. Wanneer het gesprek over 'koetjes en kalfjes' zou gaan, is het daarna lastiger om weer terug te keren naar het eigen hart. De gemeenschap van de Benedictinessen is contemplatief; een gesloten, letterlijk ommuurde, gemeenschap van gebed en liturgie. Buiten de poort komen de zusters bij uitzondering. Voor een

boodschap mag alleen de daarvoor verantwoordelijke zuster de poort uit. En spreken wordt – behalve voor het nodige overleg - het liefst beperkt tot een halfuurtje per dag (in de recreatietijd). Het is een klassieke gemeenschap met traditie, soberheid en eenvoud. Alle (circa) twintig zusters hebben dezelfde zwarte habijt en sluier en in de diensten wordt

'Christus belijden zonder kerk of gemeenschap is onmogelijk'

ingetogen gezongen. De zusters zijn naar binnen en naar Boven gekeerd, om zich vanuit het hart weer naar buiten, naar de ander toe te keren, met een roeping voor kerk en wereld. Gasten worden uitgenodigd om mee te gaan in het ritme van de dag door mini-

maal vier diensten te volgen. De Vigilie (6.00 uur) en de middagdienst (14.00 uur) zijn facultatief. Het verlangen van zuster Hildegard is dat de gasten God ontmoeten. Deze ontmoeting met God vindt in ieder geval plaats in de kerk, tijdens de diensten, want daar is God. Tussen de diensten en maaltijden door is er gelegenheid om op je eigen kamer te bidden, te lezen of een wandeling in de kloostertuin te maken. De maaltijden zijn met alle gasten gezamenlijk, soms in stilte, met of zonder muziek en soms mag er gewoon 'gebabbeld' worden.

Christus ontvangen

'Alle gasten worden ontvangen als Christus zelf, want eens zal Hij zeggen 'Ik was gast en gij hebt mij opgenomen', start het gastenboekje dat op iedere kamer te vinden is. Dit is een regel van Benedictus, de grondlegger van de Benedictijnse kloosters. Zuster Hildegard benadrukt dat ze dus in iedere gast Christus ontmoet. Deze individuele gasten komen bijna allemaal voor de rust, het prikkelarme leven en de ruimte om tot zichzelf te komen. Een belangrijk deel wil daarnaast ook de ontmoeting met God en investeren in de relatie met God. De veelal protestantse groepen die komen hebben verschillende redenen om 'binnen de muren' te verblijven. Vaak gaat het hen om een kennismaking met het monastieke leven, soms komen ze ook >

ADRESSEN

www.kloosterwelle.nl
www.olvabdiijooosterhout.nl
www.chemin-neuf.nl
www.sintcatharinadal.nl
www.boerenbedenbrood.nl

om bijvoorbeeld beleid uit te werken binnen de context van de katholieke spiritualiteit. In principe is iedereen welkom, mits het kloosterleven niet verstoord wordt. Zuster Hildegard is theologe en verzorgt ook zelf retraites. Een geliefd onderwerp van haar is het gedachtengoed van Zizioulas, een hedendaags Grieks-orthodox theoloog. Ze geeft een voorbeeld van zijn visie op mens-zijn. 'Een mens is geen individu, maar een persoon. Enerzijds is een persoon uniek, anderzijds kan een persoon pas tot zichzelf komen in relatie met anderen, in gemeenschap. De drie-enig God staat hier model voor, want daarin zijn uniciteit en gemeenschap verbonden. In de relatie met deze drie-enige God word je echt persoon.' Christus belijden zonder kerk of gemeenschap is dan ook onmogelijk, aldus zuster Hildegard in navolging van Zizioulas. Op dit moment is ze een boek van John Zizioulas aan het vertalen in het Neder-

lands. 'Dit gedachtengoed is belangrijk voor zoveel mensen'. Onder de titel 'Gemeenschap en andersheid' is dit boek vanaf februari verkrijgbaar, uitgegeven bij Skandalon. Een gesprek met zuster Hildegard hierover maakt mij in ieder geval zeer nieuwsgierig naar de inhoud van dit boek.

Drie verschillende gemeenschappen

Onze Lieve Vrouwe Abdij is onderdeel van de 'Heilige driehoek'. Op een steenworp afstand staat klooster 'Catharinadal' en nog ietsje verder de Paulusabdij. In Catharinadal woont een kleine groep Norbertinessen. In kledij en diensten anders gekleurd dan de Benedictinessen, maar net zo goed gastvrij. Zij hebben een paar jaar geleden het roer radicaal omgegooid en richten zich nu op toeristen, door middel van hun terras en winkeltje. Hier schenken en verkopen ze onder meer hun eigen wijn. Ze zijn namelijk de trotse eigenaar van de grootste wijngaard in Nederland.

In de Paulusabdij zaten tot 2006 de Benedictijnen. Helaas kon de hele kleine groep monniken, gemiddeld 78 jaar, het niet meer voortzetten. Nu wordt de abdij in een nieuwe vorm voortgezet. Chemin Neuf, een oecumenische internationale gemeenschap, waarvan de wortels in Frankrijk liggen, is in Oosterhout neergestreken. Ook bij deze gemeenschap ben je als gast van harte welkom. Chemin Neuf biedt tevens huwelijks- en gezinsweken aan, waar veel mensen op af komen.

Na vier dagen ont-moeten rijd ik weer de poort uit. Dankbaar, verkwikt, uitgerust, verbonden. Opnieuw ben ik stilgezet bij de waarde van zulke spirituele plekken. Niet alleen voor mensen die verbonden zijn aan een kerk of parochie, maar ook voor zoekers. Aan zuster Hildegard zal het niet liggen om je, al is het maar voor een paar dagen, te 'ontvangen als Christus' en op te nemen in de gemeenschap. Terugrijdend denk ik aan onze eigen stilteweekenden, bij ons op de boerderij. Vijf kamers, midden in de 'weidse' Alblasserwaardse polder. Geen grootse liturgie, maar de rust van de plek die in zichzelf al de ruimte biedt voor ont-moeten. Een ontmoeting met God, jezelf en de

ander. Die gelegenheid creëer ik graag, want als ik heel eerlijk ben is het bij ons thuis stiller dan in het klooster, aan de rand van het centrum van Oosterhout. En zo neem ik me (opnieuw) voor om ook thuis wat meer te ont-moeten. ■

Hermineke Vonk heeft als levensmissie 'met mensen de goede kant op bewegen.' Dit doet zij als coach, trainer, docent onder haar eigen naam: Hermineke.nl en als docent verbonden aan het Evangelisch College. Ze woont samen met haar man op een veehouderijbedrijf te Goudriaan met een B&B/groepsaccommodatie.